

A norvég csoda nyomában – avagy hogyan jött létre az első elektronikus nemzeti könyvtár Európában

RADÓ Rita

Bevezető

Norvégia nemzeti könyvtára az elsők között ismerte fel, hogy a könyvtári gyűjtemények és a digitális technikák közötti kapcsolat új szakaszba lépett. A legfontosabb kérdés már nem az, hogy a felhasználók digitális kommunikáció útján hozzáférjenek a katalógusokhoz, hanem sokkal inkább az, hogy a gyűjtemények tartalmát elérhetővé tegyék az interneten keresztül. Az európai nemzeti könyvtárak közül a norvég nemzeti könyvtár elsőként valósítja meg gyűjteményének teljes digitalizálását. A norvég modell – tervszerűsége, a változásokhoz való rugalmas és gyors alkalmazkodása és együttműködési gyakorlatai miatt – a közgyűjtemények számára követendő példa lehet.

A Norvég Nemzeti Könyvtár honlapján olvasható, 2013-ban megjelent közlemény alapján *a könyvtár teljes gyűjteményét digitalizálni kívánja, hogy a nemzet „memóriabankjaként” a digitális tartalmakat archiválja, és mindenki számára bármikor, bárhol elérhetővé tegye. Az archiválás és a felhasználás lehetőségeinek növelése érdekében a digitalizált tartalmakat metaadatokkal és azonosítókkal is gazdagítja. Külön figyelmet fordítanak arra, hogy a tartalmat vonzó formában tegyék közzé. A Norvég Nemzeti Könyvtár megállapodik a kiadókkal arról, hogy a lehető legtöbb tartalom digitális formájú tárolását biztosíthassa, együttműködik gazdasági és szakmai partnerekkel, és amennyiben a tartalom nem áll köztulajdonban, szerződik a jogbirtokosokkal. A könyvtár lehetővé teszi, hogy a kiadók elektronikus formában közvetlenül elhelyezhessenek szerzői jogok által már nem védett digitális tartalmakat a könyvtár megfelelő felületein. A hozzáférés megkönnyítése érdekében a könyvtár gyűjteménye a keresőmotorok és a legfontosabb portálok számára látható lesz. A számítógépes keresést metaadatok és tartalom szerint is biztosítják. A teljes elektronikus gyűjtemény a könyvtárban helyben is használható lesz.*¹

Mik azok a körülmények, melyek azok a stratégiai vezérfonalak, amik lehetővé tették ennek a grandiózus tervnek a megvalósítását, és elősegítették, hogy a norvég nemzeti könyvtár (törvényi keretek között) modern elektronikus nemzeti könyvtárrá váljon?

A Norvég Digitális Könyvtár² koncepciója a 2000-es évek elején fogalmazódott meg.³ A fejlesztési terv elsődleges feladata az volt, hogy az ország összes könyvtártípusában a felhasználói szolgáltatások bővülése érdekében közös keretet nyújtson a digitalizálási, licenzelési, portálfejlesztési tervek megvalósulásához. Későbbiekben a teljes közgyűjteményi szektor bevonását tervezték.⁴

A közgyűjteményi digitalizálással kapcsolatban az egyik legfontosabb kérdés mindig az, hogy az olvasók – megfelelő módon – elérik-e a digitális tartalmakat. Az optimális megoldás megvalósításához a műszaki/technikai, pénzügyi és jogi feltételeknek egyszerre kell teljesülniük. A norvég nemzeti könyvtár abban a szerencsés helyzetben van, hogy már a 2000-es évek elején mindhárom feltétel teljesüléséhez megkapta a megfelelő politikai támogatást. A nemzeti kulturális örökség megőrzésére és terjesztésére vonatkozó kormányzati nemzeti stratégiában azóta is központi szerepet játszik a Nemzeti Könyvtár.⁵ A könyvtár honlapján örvendetes hírként olvashattuk, hogy a 2018-as kormányzati költségvetés szerint ismét komoly összegű támogatásban részesült az intézmény. *Svein Arne Tinnesand* fősztályvezető elmondta, hogy az összeget ismét a fejlesztésre és innovációra fordították.⁶

Stratégiai dokumentumok és a digitalizálás

Az elmúlt 15 évben a nemzeti könyvtár stratégiai dokumentumaiban is központi szerepet kapott a dokumentumok digitalizálási lehetőségének megteremtése, a munkafolyamatok előkészítése és a digitalizálás. 2005 és 2006 folyamán három nagyon lényeges stratégiai dokumentum született, melyek lehetővé tették, hogy a Norvég Nemzeti Könyvtár digitális nemzeti könyvtárként működjön, és ezzel kulcsszerepet játszon az ország digitális könyvtári szolgáltatásában.⁷ Az első meghatározó dokumentum 2005 februárjában jelent meg a *Digitale nasjonalbibliotek – Strategimanifest 2005* (Digitális Nemzeti Könyvtár – stratégiai manifesztum 2005) címmel. A stratégiai dokumentum elsősorban a felhasználók igényeire összpontosított, illetve kiemelte, hogy a nemzeti könyvtárnak hozzáférést kell biztosítania a birtokában lévő dokumentumok által nyújtott gazdag és változatos tartalmakhoz. Mindezzel hozzájárul a

teljes norvég könyvtári közösség szolgáltatásainak fejlesztéséhez és megújításához. Egyúttal továbbra is hangsúlyozta az oktatás és a különböző kutatások megkönnyítésének fontosságát, továbbá azt is, hogy ezzel a könyvtár az összes felhasználói csoportot – a diákokat és kutatókat, az ország könyvtárait és az egész társadalmat – szolgálni kívánja. A digitalizálási projektnek nemzeti dimenziót kölcsönöz, hogy a program a teljes társadalmat célcsoportnak tekint. 2005 decemberében a Nemzeti Könyvtár bemutatta második stratégiai dokumentumát, melynek címe *Tilgang til digitalt innhold i Nasjonalbiblioteket* (Hozzáférés a digitális tartalomhoz a Nemzeti Könyvtárban. Stratégiai dokumentum a Nemzeti Könyvtár gyűjteményének digitalizálására). Ebben fogalmazta meg a könyvtár először azt a kifejezett célját, hogy egy digitalizációs program keretében a könyvtár teljes gyűjteményét szeretné (valamennyi dokumentumtípust) digitalizálni. A stratégiai dokumentum arról is beszámolt, hogy a nemzeti könyvtár norvég nyelvű anyagának eddig csak jelentéktelen hányadát digitalizálták 2005-ig. (A 2005 év végi becslés szerint a könyvtár digitalizált állománya 100 000 hírlap, 570 óra film, 54 000 órányi rádióadás, 205 000 kép és hozzávetőlegesen 1000 kézirat volt.) Kiemelten fontosnak tartom felhívni a figyelmet arra, hogy 2005-ben a digitális dokumentumok gyűjteménye nem tartalmazott egyetlen könyvet vagy folyóiratot sem. A harmadik stratégiai dokumentum 2006-ban jelent meg *Digitalisering av Nasjonalbibliotekets samling* (A Nemzeti Könyvtár gyűjteményének digitalizálása) címmel. Ebben a dokumentumban a hangsúly a „miért?”-ről a „hogyan?”-ra tolódott. A fókusz nem a könyvtári gyűjtemény digitalizálásának szükségességére, hanem a kitűzött cél megvalósítási lehetőségeire került. Azt vizsgálta, hogyan lehet az analóg gyűjteményt digitálissá tenni a gyakorlatban, és azt a leghatékonyabban szolgáltatni. Ezt követte a célok eléréséhez szükséges erőforrások rangsorolása. A stratégiai dokumentum különösen fontos eredmények tartom, hogy a gyakorlati megvalósítási lehetőségek áttekintése után a korábbi nagy volumenű elképzeléseket a konkrét implementálás leírásában mérsékeltek. Ezt kiegészítették egy prioritási listával, melyet csatoltak a stratégiai dokumentumhoz. Véleményem szerint igen figyelemreméltó, hogy a lehetőségek pontos mérlegelése után az eredeti elképzeléseket moderálva változtattak a terveken, és ezzel megteremtették egy hatékony digitalizálási projekt megvalósításának reális lehetőségét.

A Nemzeti Könyvtár teljes gyűjteményének szisztematikus digitalizálása hivatalosan – egy ünnep-

ség keretén belül – 2006. március 29-én vette kezdetét.⁸ Ugyanazon a napon jelent meg *Vigdís Moe Skarstein*nek, a könyvtár egyik munkatársának cikke, amelyben kijelentette, hogy a Nemzeti Könyvtár célja az, hogy „az első legyen Európában, ahol minden megtalálható számítógépen”.⁹ A nagyszabású digitalizációs projekt keretében végzett munka jelentősen hozzájárul az interneten fellelhető norvég digitális tartalom mennyiségének növekedéséhez. Mivel azonban a felhasználók továbbra is inkább az olyan nagyobb internetes keresőmotorokat szeretik használni, mint például a Google vagy a Yahoo, ezért a Nemzeti Könyvtár mind a hazai, mind a nemzetközi keresőmotorokban kereshetővé tette a digitalizált dokumentumok metaadatait és a tartalmakat is. Ez a kezdeményezés azonban nem zajlott zökennőmentesen, hiszen az új dokumentumok ilyen szintű nyilvános elérésének lehetővé tétele feltételezi a jogtulajdonosokkal kötött megállapodásokat is, amelyek többnyire valamilyen finanszírozási modellt is tartalmaznak. Ez a kérdés és a lehetséges válaszok azonban 2006-ban még nem voltak terítéken Norvégiában. A működőképes modell kidolgozása még egy kis ideig váratott magára, de mindezzel együtt a fenti három stratégiai dokumentumban megfogalmazott ambiciózus tervet gyors és konkrét eredmény követte.

A nemzeti könyvtár egyre növekvő, komoly digitális gyűjteményéről számol be a *Storting* (Norvégia legfőbb törvényhozó testülete) részére egy későbbi – 2008–2009-es – stratégiai dokumentum *St.meld. nr. 24 (2008–2009) Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv* (Nemzeti stratégia a digitális örökség megőrzésére és terjesztésére) címmel: a norvég Nemzeti Könyvtár digitális gyűjteménye 2009-ben 90 000 könyv, 200 000 újság, 3100 óra film, 250 000 órányi rádióadás, több mint 420 000 fotó és mintegy 23 000 kézirat.¹⁰

A digitalizációs terv irányadó elvei

Bár a digitalizációs stratégia általános célkitűzése, amint azt már korábban említettem, a norvég nemzeti könyvtár teljes gyűjteményének digitalizálása, természetesen itt is vannak prioritást élvező, kiemelt területek. A kiválasztási kritériumoknak három irányadó elvét határozták meg, melyek kijelölik, hogy a gyűjtemény mely területei kerülnek digitalizálásra. Az első ilyen irányadó elv részben *pragmatikus*, részben *technikai* jellegű. A könyvtár a legrégebbi anyagait digitalizálja először, melyeket rögtön közkinccsként elérhetővé is tesz. Az újságok esetében a legkeresettebb példányok élveznek elsőbbséget. A

fotódokumentumok körében az adományozott, illetve letétbe helyezett példányok digitalizálásával kezdik a munkát, míg a zenei dokumentumok digitalizálása terén elsőbbséget élveznek a veszélyeztetett hangformátumok.

A második irányadó elv – valamennyi dokumentumtípus esetében – *tematikus* jellegű. A digitalizálandó dokumentumok köre valamely híres író évfordulójához, nemzeti- és nemzetközi ünnepekhez köthető. Az ezzel kapcsolatos munkák több esetben is új szerepkörbe helyezték a nemzeti könyvtárat. Ennek köszönhető például az is, hogy 2007 óta az ország hivatalos nemzeti évfordulójának a nemzeti könyvtár a hivatalos szervezője, ami egyben új webes szolgáltatások létrehozását is igényelte. Az írói évfordulók esetében mindenképpen említést érdemel, hogy a 2006-os *Henrik Ibsen* emlékévként alkalmából¹¹ készült hivatalos weboldalt átvette a nemzeti könyvtár, és a továbbiakban is az intézmény felel a szolgáltatás folytatásáért és bővítéséért. (A könyvtárnak saját gyűjteményéből összeállított weboldala van pl. Knut Hamsun íróról is.) Ezek a tematikus alapokon nyugvó digitalizálások lehetővé teszik, hogy a könyvtár gyűjteményét tágabb kontextusba helyezték, különböző keretprogramokkal (előadások, bemutatók, kiállítások) és eseményekkel még vonzóbbá tegyék a felhasználók számára. A nemzeti könyvtár kulturális és ismeretterjesztő feladatait illetően így módon a digitális nemzeti könyvtár jelentősége is egyre növekszik. A digitalizálásra szánt anyagok kiválasztásának harmadik irányelve szerint fokozott figyelemmel kísérik az egyéni és intézményi *felhasználói igényeket*, amelyeket a digitalizálás igyekszik kielégíteni. Ez kiterjedhet a nemzeti könyvtár saját dokumentumain kívül akár más intézmények tulajdonában lévő digitalizálásra szánt anyagokra is.

Együttműködések

A nemzeti és nemzetközi együttműködésre törekvés mindig fontos jellemzője volt a norvég nemzeti könyvtár tevékenységének. Az intézmény már 2009-ben is több nemzetközi projektben vett részt (Európai Digitális Könyvtár, Europeana, TELplus). 2017. június 10-én egy igen előremutató nemzetközi együttműködésről szóló megállapodást írtak alá a Nigériai Nemzeti Könyvtárral; a megállapodás alapján a norvég nemzeti könyvtár digitalizálja a nigériai irodalmat.¹² A költségeket a két állam közösen fedezte. A nigériai fél az irodalmi művek begyűjtését, a norvég könyvtár a digitalizálást, a nigériai norvég

nagykövetség pedig a nigériai könyvek Norvégiába szállítását vállalta magára.

Aslak Sira Myhre, a Norvég Nemzeti Könyvtár akkori igazgatója hangsúlyozta, hogy a norvég könyvtár nem valamiféle fejlesztési segítyt akar nyújtani Nigériának, hanem egy kölcsönösen előnyös projektről van szó, amelyből a Norvég Nemzeti Könyvtár haszna az, hogy bővítheti idegennyelvű irodalmát. Mindkét fél bízik abban, hogy ez a példa nélkül álló konstrukció mintaként szolgál majd más országok számára is, és segít létrehozni egy „önálló afrikai digitális könyvtárat”.

A nemzeti együttműködések közül a norvég műsorszórási társasággal (*Norsk rikskringkasting, NRK*) kötött együttműködési megállapodás a rádiós programok digitalizálásáról és a digitális anyag hosszútávú megőrzéséről mindenképpen említésre méltó. A rádiós anyag mintájára 2008-ban megkezdődött a televíziós műsorok adatfájlokba való átvitele és digitális formában való tárolása is. A digitalizálási együttműködési munkák költségeit 50–50%-ban fedezték a résztvevő intézmények.¹³

A „Norvég modell” – Digitális dokumentumok szerző jogi kérdései

A digitális formában történő hozzáférhetővé tétel legnagyobb akadályja sok esetben nem a technológiával, hanem a szerzői jogi kérdésekkel kapcsolatos. A jog ebben a tekintetben sajnos le van maradva a technikai lehetőségek fejlődéséhez képest. A digitális könyvtár munkájában és a digitális tartalmakhoz való hozzáférésben a Nemzeti Könyvtárnak meg kell felelnie a törvényben rögzített jogoknak és korlátozásoknak. A magyarországi joggyakorlathoz hasonlóan Norvégiában is a szerző halála után 70 év a szerzői jogok védelmi ideje. A védelmi idő lejártá előtt a mű másolatát csak a törvényes örökös hozzájárulásával lehet előállítani. 2007-ben némileg módosították a norvég szerzői jogi törvény könyvtárakra vonatkozó részét. A változtatások értelmében a Nemzeti Könyvtár az eredeti példányokról saját gyűjteménye számára megőrzés és archiválás céljából készíthet másolatokat. Az anyag megőrzése érdekében a könyvtár jogosult a digitalizálásra, de a digitális formátumú másolatok közzététele előzetes és konkrét megállapodás nélkül még ezután sem lehetséges.

A Norvég Nemzeti Könyvtár a digitális szerzői jogvédelem területén tett erőfeszítései következtében a jogi kérdések tisztázásában kulcsszereplővé vált. A digitális dokumentumok interneten történő terjesztése

érdekeiben két projektet is indított, mindkét projekt célja a szerzői jogi védelem alatt álló anyagok jogtisztázása volt. Ugyanakkor hangsúlyozták, hogy ezek a projektek olyan tapasztalatok szerzésére is alkalmasak, amelyek a norvég szerzői jogi védelem alatt álló művek digitális terjesztésére vonatkozó jövőbeni megállapodásoknak is alapjául szolgálhatnak. Az első kezdeményezésük – 2007 márciusában – a *High North projekt* volt, melynek keretében különböző norvég írói/szerzői és kiadói társaságok¹⁴ kötöttek megállapodást a Nemzeti Könyvtárral, hogy digitálisan is elérhetővé tegyék a szerzői jogi védelem alatt álló anyagokat. A közös projekt az eredeti tervek szerint 2008 szeptemberéig tartott volna, de a sikeres együttműködésre való tekintettel egy évvel meghosszabbították. A *High North projekt* keretében a Nemzeti Könyvtár számára lehetővé vált, hogy a szerzői jogi védelem alatt álló műveket is digitalizálják és hozzáférhetővé tegyék a könyvtár honlapján. A felhasználást azonban nagyon komolyan korlátozták. A dokumentumokat a felhasználók nem tölthették le, nem másolhatták saját eszközeikre, és a Nemzeti Könyvtár sem készíthetett a felhasználók számára nyomtatott példányokat. A Nemzeti Könyvtár a digitalizálásért felelt, a jogtulajdonos szervezetek pedig a jogok tisztázásáért. Ezenfelül a Nemzeti Könyvtár 200 000 NOK¹⁵ összegű egyszeri díjat fizetett a jogtulajdonos szervezeteknek a művek hozzáférhetővé tételéért.

A *High North projekt* 2008-as értékelésekor bizonyosságot nyert a projekt sikere, mivel – egyéb pozitív eredmények mellett – igen magas számú online látogatottságot eredményezett. Ezért a nemzeti könyvtár egy új együttműködési projektet hozott létre *Bokhylla.no* néven, amely már kiterjesztett közös engedélyezésen alapult. Erre a szerzői jogi együttműködésre azért is volt szükség, mert azon szerzők, akik nem tagjai jogtulajdonosi szervezeteknek, kívül estek a korábbi megállapodáson. A projekt keretében digitalizálásra kerültek és elérhetővé váltak az 1790-es, 1890-es és 1990-es évek irodalmi művei.¹⁷ Szerzői jogi szempontból az utolsó időszak irodalmának közzététele jelentette a problémát, hiszen az 1990-es évek irodalma szerzői jogi védelem alatt állt. A Kulturális és Egyházügyi Minisztérium ezért egy munkacsoportot hozott létre – melynek a nemzeti könyvtár is tagja volt –, hogy kialakítsanak egy fizetési modellt azon szerzők számára, akiknek műveit a nemzeti könyvtár a honlapján közzé kívánja tenni. A modell a kiterjesztett közös engedély egyik formájaként valósult meg, ami azt jelenti, hogy a felhasználók és a szerzők képviselőjét végző szervezetek közötti megállapodások (feltételei) érvénye-

sülnek. Így minden szerzői joggal rendelkező munka közzétételének jogtisztázását egy kollektív szervezet által kötött megállapodással lehet rendezni. Ezért a nemzeti könyvtár 2009-ben megállapodást kötött a Kopinorral.¹⁸ (A Kopinor egy olyan, Norvégiában működő jogtulajdonosi szervezet, amely számos norvég kiadó és szerző jogait képviseli – és megadhatja a jogtulajdonosok nevében a terjesztéssel kapcsolatos jogokat.) A Kopinorral kötött megállapodás alapján a nemzeti könyvtár digitális tartalmakat szolgáltatott a *Bookhylla.no*-n keresztül. (A *Bokhylla.no* utóbb integrálódott a nemzeti könyvtár katalógusába.) A *High North* projekthez hasonlóan ezek az anyagok is az interneten közzétehetőek és kereshetőek, de sem letölteni, sem kinyomtatni nem lehet őket. Előrelépést jelent azonban, hogy a felhasználók norvég IP-címek nélkül is kérhetnek hozzáférést speciális esetekben (elsősorban kutatási, oktatási és szakfordítási célú felhasználáskor). Ezekben az esetekben a hozzáférést rendszerint hat hónapos időtartamra biztosítják további hosszabbítás lehetőségével.¹⁹

A norvég jogkezelés esete azért is különleges, mert a megállapodásban a kormány aktívan részt vett, továbbá a szerzőket és a felhasználókat is képviselték szakmai szervezetek a tárgyalások során. Mind a Kulturális és Egyházügyi Minisztérium, mind pedig az Oktatási és Kutatási Minisztérium megerősítette, hogy hasonló kiterjesztett közös engedélyezésekre van szükség. A könyvtári szektor erre kétféle szabályozási elképzelést dolgozott ki: vagy egységes hozzáférést kellene biztosítani minden elektronikus anyaghoz, vagy differenciált hozzáférési szinteket kell kidolgozni a különböző felhasználói csoportok számára.²⁰ A Minisztérium nagyfokú felelősséget és tág hatáskört biztosított a nemzeti könyvtár számára, hogy kikísérletezze a megoldást a digitális anyagok terjesztésével kapcsolatos szerzői jogi kérdések rendezésére. Ez a politikai felhatalmazás és maga az a tény, hogy a nemzeti könyvtár korábban szerződést kötött a jogtulajdonosi szervezetekkel (a *High North* projekt és a *Bookhylla.no* projekt keretében), a nemzeti könyvtárat komoly résztvevővé tette a szerzői jogi védelem alatt álló anyagok digitális hozzáférhetőségére vonatkozó nemzeti jogi gyakorlat kialakításában, ezzel is megerősítve a nemzeti könyvtár kulcsfontosságú szerepét a digitalizálás területén.

Mobil-eszközök

A Norvég Nemzeti Könyvtár minden esetben szem előtt tartotta a technikai kihívásokhoz való alkalmazkodás szükségességét. A mobiltelefonok mint

multimédiás eszközök és mint az internetelés legalapvetőbb eszközei Norvégiában is igen elterjedtek. Ma már telefonokon végzik a legtöbb tranzakciót, és egy 2009-es adat szerint a mobiltelefonokat többször használták internetelésre/adatletöltésre, mint telefonhívásra. Az emberek bárhol és bármikor szeretnének információhoz jutni, és ezt a megnövekedett információigényt a hagyományos eszközök már nem tudják kielégíteni. A mobiltelefonok elterjedése kapcsán felmerülő kérdésekre és kihívásokra a könyvtár a szolgáltatásainak bővítésével válaszolt.

A nemzeti könyvtár honlapja alapvető szerepet játszik a norvégiai online könyvtári szolgáltatásokban, így elérkezettnek látszott az idő arra, hogy a szolgáltatás elérését mobil eszközökre is kiterjesszék. A szolgáltatás bevezetésének első lépéseként kifejlesztették a mobileszközökön használható weboldal prototípusát: *m.nb.no*. Az így létrehozott weboldal széleskörű könyvtári szolgáltatásokat nyújtott a felhasználók számára, de a fejlesztés különlegessége mégis inkább abban állt, hogy a tesztelés folyamán – önkéntes regisztráció alapján – egy felhasználói közösségi hálózatot építettek ki, ahol olyan kereteket sikerült teremteni, hogy érdemben tudják vizsgálni és értékelni a felhasználási módokat, szokásokat. Mindez nemcsak azért volt nagyon fontos, mert mobilon is szolgáltatathatóvá vált a könyvtár anyaga, hanem mert nagyon komoly visszajelzést kaptak a szolgáltatásaikkal kapcsolatban. Az önkéntes részvétel garantálta a visszajelzést. A mobilszolgáltatást preferálók érdemi visszajelzéseket adtak, blogbejegyzéseket írtak, chateltek egymással és a könyvtár dolgozóival, felbecsülhetetlen információkat átadva a könyvtárosoknak nem csupán a mobilszolgáltatásról, hanem a könyvtár teljes szolgáltatásáról is. A felmérés egyben értékelés is volt.²¹

A fejlesztők különös figyelmet fordítottak arra, hogy a mobil verzió ne csupán az asztali verzió egy hordozható kiadása legyen, hanem úgynevezett „elit kiadás”, egy jól szelektált, szervezett, esztétikusan szerkesztett felhasználóbarát mobilváltozat.

Összegzés

A Norvég Nemzeti Könyvtár napjainkban is igen fontos szerepet tölt be a norvég digitális média rendszerében. Ezt a kulcsszerepet a jogtulajdonosi szervezetekkel kötött megállapodások, a más intézményekkel fenntartott partnerségi együttműködések, a digitális gyűjtemények létrehozása és szolgáltatása kapcsán érte el. A nemzeti könyvtár ezáltal nemcsak nemzet-

politikai célok megvalósításának fontos szereplőjévé, de komoly politikai partnerré is vált.

Az, hogy a Norvég Nemzeti Könyvtár állami intézmény, ebben a megközelítésben kiemelten fontos, hiszen ez egyúttal azt is jelenti, hogy Norvégiában a domináns médiabázist nem egy magánszervezet irányítja. A könyvtár mind a digitalizációs tevékenységek, mind a jogtulajdonosokkal kötött megállapodások terén nemzeti hatáskörrel rendelkezik – a norvég kormányt mint aktív résztvevőt vonják be a tárgyalásokba és megállapodásokba. Ez teszi az *NBdigital*-t nemzeti projektté a nemzetközi digitális média világában.

Jegyzetek és irodalmi hivatkozások

1. Nasjonalbiblioteket [online]. Oslo: NB. [A Norvég Nemzeti Könyvtár honlapja] Hozzáférhető: <https://www.nb.no/> [Megtekintve: 2020.07.07.]
2. Digitizing at the National Library [elektronikus dok.] == National Library of Norway [website]. [Oslo]: NB. Hozzáférhető: <https://www.nb.no/en/digitizing-at-the-national-library/> [Megtekintve: 2020.07.07.]
3. NUYS, Carol van. The Norwegian Digital Library [elektronikus dok.]: Easy access to information and knowledge sources == World Library and Information Congress: 71th IFLA General Conference and Council: „Libraries - A voyage of discovery”, August 14th – 18th 2005, Oslo, Norway. [Oslo]: IFLA, 2005. Hozzáférhető: <https://archive.ifla.org/IV/ifla71/papers/120evanNuys.pdf> [Megtekintve: 2020.07.07.]
4. NÉMETH Márton. Nemzeti nyelvű könyvtári e-könyvszolgáltatási keretrendszerek: Skandináv esettanulmányok itthoni tanulságokkal == Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 64. (2017) 5., p. 247-251. Hozzáférhető: <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/973/10386> [Megtekintve: 2020.07.07.]
5. National strategy for digital preservation and dissemination of cultural heritage [elektronikus dok.]: Summary in English: Report No. 24 (2008–2009) to the Storting. [Oslo]: Norwegian Ministry of Culture, 2010. 19 p. Hozzáférhető: https://www.regjeringen.no/contentassets/f3f0e538cc704abda770db1ef2c5399b/en-gb/pdfs/stm200820090024000en_pdfs.pdf [Megtekintve: 2020.07.07.]
6. Nå åpner søknadsportalen [online]: Nasjonalbiblioteket åpner i dag søknadsportalen for utviklingsmidlene 2018. == Nasjonalbiblioteket. Nyheter [web page]. [Oslo]: NB. Feltöltve: 2018.01.10. Hozzáférhető: <https://kunnskapsbase.bibliotekutvikling.no/nyheter/na-apner-soknadsportalen/> [Megtekintve: 2020.07.07.]
7. TAKLE, Marianne. The Norwegian National Digital Library [online] == Ariadne, Issue 60. (2009). ISSN 1361-3200. Hozzáférhető: <http://www.ariadne.ac.uk/issue/60/takle/> [Megtekintve: 2020.07.07.]
8. Ekkor digitalizálta a könyvtár az első könyvet.
9. SKARSTEIN, Vigdis Moe. Europas første med alt på data == Aftenposten [online]. Feltöltve: 29 March 2006 Hozzáférhető: <https://www.aftenposten.no/mening/kronikk/i/OrRIA/europas-foerste-med-alt-paa-data> [Megtekintve: 2020.07.07.]
10. Ld. 5. hivatkozás
11. 2006-ban volt Henrik Ibsen (1828. március 20. – 1906. május 23.) halálának századik évfordulója.
12. Először Nigéria haussa, igbo és joruba nyelvű irodalmát teszik elektronikusan elérhetővé.
13. Kringkasting i en digital fremtid [elektronikus dok.]: St.meld. nr. 30 (2006-2007). [Oslo]: Det kongelige Kultur- og kirkedepartement, 169 p. Hozzáférhető: <https://www.regjeringen.no/contentassets/66bafc2460d541d78c0b59c7761a58de/no/pdfs/stm200620070030000dddpdfs.pdf> [Megtekintve: 2020.07.07.]
14. Norvég Kiadók Társasága, Norvég Szerzői Unió, Norvég non-fiction írók és fordítók egyesülete, Norvég kritikusok szövetsége és a Licensing and Collecting Society (LINO)
15. Norvég korona
16. A projekt hozzávetőlegesen 50 000 kötet digitalizálását jelentette. Mennyiségét tekintve lényegesen nagyszabásúbb, mint a High North projekt.
17. Bookshelf contract [online]: Contract regarding the digital dissemination of books (Bokhylla / The Bookshelf) between The National Library of Norway on the one hand, and Kopinor on behalf of the members of (...), on the other hand. == Kopinor [webpage]. Oslo: Kopinor, cop. 2020. Hozzáférhető: <https://www.kopinor.no/articles/bookshelf-contract> [Megtekintve: 2020.07.07.]
18. A projekt már lezárult. Korábban a hozzáférés igényléséhez szükséges nyomtatvány a könyvtár honlapján volt elérhető. A kitöltött és aláírt igényléseket a bokhyllatilgang@nb.no címre kellett elküldeni.
19. Libraries [elektronikus dok.]: Knowledge commons, meeting place and cultural arena in a digital age: Summary in English: Report No. 23 (2008–2009) to the Storting. [Oslo]: Norwegian Ministry of Culture, 2010. 18 p. Hozzáférhető: https://www.regjeringen.no/contentassets/6a7ad6f5ba584c8aafdc8bf5a5c8a86b1/en-gb/pdfs/stm200820090023000en_pdfs.pdf [Megtekintve: 2020.07.07.]
20. HØIVIK, Jingru. Mobile digital library in the National Library of Norway == Library Hi Tech New [online], 28. (2011) 2., p. 1-8. DOI: 10.1108/07419051111135218 https://www.researchgate.net/publication/239781347_Mobile_Digital_Library_in_The_National_Library_of_Norway

Beérkezett: 2020. július 9.